

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישלא (חלק י)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישלא, יג"ט כסלו, ה'תשפ"א (ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות
החתן התמים הרב יעקב דוד והכלה מרת חי' מושקא שיחיו
שם־טוב
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
טו"ב כסלו, ה'תשפ"א

ולזכות אברהם גרשון הכהן בן חי' מושקא שי'

על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת יוסף יצחק וזוגתו מרת חנה שיחיו שם־טוב
הר"ר זאב וואלף וזוגתו מרת ליבא יוספה שיחיו רודאלף

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישלה

ובפרט שבפרשת לך כבר פרש"י עה"פ³, "ולא נשא אותם הארץ – לא היתה יכולה להספיק מרעה למקניהם", וכאן חוזר רש"י ומפרשו!

ג) מדוע משנה רש"י מלשון הכתוב „(מפני) מקניהם", וכותב „לבהמות שלהם"?

ואין לומר שרש"י בא לפרש תיבת „מקניהם" (– „בהמות שלהם"), שהרי „מקנה" נאמר בתורה כמ"פ לפנ"ז, ולא פרש"י כלום⁵. ויתירה מזו: בפ' לך הנ"ל כותב רש"י בפירושו „להספיק מרעה למקניהם" (היינו שזוהי תיבה שפ"י פשוט – שהרי בכתוב שם לא נזכר „מקנה").

ד) מה קשה בפירוש „להספיק מרעה כו" שמשו"ז הוצרך רש"י להביא עוד פירוש – ובפרט פירוש שכהדגשת רש"י בעצמו הוא (לא עפ"י פשוטו, כ"א) „מדרש אגדה"?

3) לך יג, ו.

4) ומה שהוצרך רש"י לפרשו בפ' לך הוא (בעיקר) בכדי לתרץ ד"לשון קצר הוא .. לפיכך כתב ולא נשא בלשון זכר". ועד"ז בבראשית ד, יג.

5) ופרש"י בראשית ד, כ (פעם הראשון שנזכר תיבת „מקנה" בתורה): „אבי ישב אהל ומקנה – הוא ה' הראשון לרועי בהמות במדברות כו" – הוא בכדי לפרש „אבי .. מקנה", השייכות דאזהל ומקנה וכו'.

ובכ"מ שנזכר מקנה לאח"ז לא פרש"י כלום.
6) בגו"א כ' דהקושי בהפ"י הראשון הוא: מדוע הלך עשו לארץ אחרת, ולא הלך רק לעיר אחרת בארץ כנען גופא (כי „לא יתכן ארץ שהיא ד' מאות פרסה לא יכלה לשאת אותם", ולכן

א. בפרשתנו: מסופר אשר עשו לקח „את נשיו ... וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו". ובפסוק שלאח"ז מבואר הטעם „כי ה' רכושם רב משבת יחדיו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אותם מפני מקניהם".

והנה רש"י בפירושו מעתיק את התיבות „ולא יכלה ארץ מגוריהם" ומפרש: „להספיק מרעה לבהמות שלהם. ומ"א מפני יעקב אחיו וכו'" (כדלקמן ס"ב).

כוונת רש"י בפירושו היא – לדעת מפרשים²: בהפסוק נאמר „ולא יכלה .. לשאת אותם מפני מקניהם", והרי א"א לפרש הכתוב כפשוטו „לשאת אותם – מפני כובדם", ולכן מפרש „להספיק מרעה כו" – היינו ש„ולא יכלה .. לשאת אותם" פירושו שלא יכלה להספיק צרכיהם.

וצלה"ב:

א) אם כוונתו של רש"י לפרש תיבות „לשאת אותם מפני מקניהם" (– „להספיק מרעה לבהמות שלהם"), הו"ל להעתיק תיבות אלו מהכתוב, ולא התיבות „ולא יכלה ארץ מגוריהם"?

ב) מאי קמ"ל רש"י בפירושו – הרי מובן מעצמו שכאן (בנוגע ל„ארץ") א"א לפרש „לשאת" כפשוטו, ובמילא פירושו „להספיק מרעה כו"?

1) לו, ויז.

2) רא"ם כאן.

(ב) לשונו של רש"י, ומפני הבושה כו" (ולא כתב, וי"א" וכיו"ב – דרכו בכ"מ שמביא פירוש חדש), מוכיח שאין זה פירוש שני ממ"א, אלא הוספה על הקודמו. וצ"ל: ה"ז ענין וטעם חדש לגמרי כדמוכח גם במדרש¹⁰ שהובא כפירוש נוסף (ריב"ל אמר מפני הבושה), ורש"י שינה מהמדרש וכולל שני הטעמים יחד¹¹?

(ג) כיון שרש"י אינו מסתפק בזה בטעם אחד ומוסיף עוד טעם, מוכח שאין באחד מהם לבדו כדי להכריח את עשו לעזוב את הארץ, ומ"מ עיקר הגורם להליכתו הי' "מפני שטר חוב כו", ולכן מקדים רש"י טעם זה להטעם ד"מפני הבושה כו" – וצ"ל מהי העדיפות בהטעם ד"מפני שטר חוב כו" ובכ"ז – אינו מספיק, ומוכרח לטעם נוסף, "מפני הבושה כו"?

(ד) להטעם שיציאתו של עשו מן הארץ הי' "מפני שטר חוב כו" – מדוע איחר עשו יציאתו עד לאחר ביאת יעקב מחרן, הרי ידוע ומפורסם הי' מכבר ע"ד ה"שטר חוב של גזירת כי גר יהי זרעך", כי משנולד יצחק הותחל כבר פרעונו?¹²

(ה) בהקדמה לפירוש המ"א, מפני שטר חוב כו" מעתיק רש"י התיבות "מפני יעקב אחיו" שהם בפסוק הקודם? (ו) יתרה מזו: ה"ז ראייה לסתור לפ-

וגו" (וע"ד המבואר לקמן ס"ד). אבל ראה לעיל הערה 6.

(10) ב"ר עה"פ.

(11) כמו שהקשה ברא"ם כאן. ותירוצו ד"רש"י תפס את דברי שניהם מפני שדברי שניהם יחד קרובים לפשוטו של מקרא" זקוק ביאור.

(12) אבל ראה גו"א שבהערה 9.

יתירה מזו: בפירושו בפ' לך הנ"ל מסתפק רש"י בהפ"י, "לא היתה יכולה להספיק מרעה למקניהם" ואינו מביא פירושים אחרים?

ב. ממשיך רש"י בפ"י: "ומ"א מפני יעקב אחיו מפני שטר חוב של גזירת כי גר יהי זרעך" המוטל על זרעו של יצחק אמר אלך לי מכאן אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת ולא בפרעון השטר ומפני הבושה שמכר בכורתו".

וגם בזה צלה"ב:

(א) ידוע כללו של רש"י בפירושו עה"ת שהודיעו הוא עצמו בפ' ברא"שית⁸: "ואני לא באתי אלא לפשוטו .. ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו" – ובנדון הרי פי המ"א הוא היפך המפורש בקרא, דהטעם ש"וילך אל ארץ גו" הוא "כי הי' רכושם גו' ולא יכלה גו"?"

מביא פי המ"א, "מפני שטר חוב כו", שמוה מובן הטעם שהלך עשו אל ארץ אחרת.

אבל⁹ לא תירץ מדוע הוצרך רש"י להביא גם הפ"י ד"מפני הבושה" (וכדלקמן ס"ב).

(7) לך טו, יג.

ג, ח.

(9) בגו"א כ' דהמ"א מבאר רק הטעם שהוצרך

עשו ללכת לארץ אחרת (כנ"ל הערה 6), ומ"מ אי לאו טעמא שלא יכלה ארץ מגוריהם לא הי' הולך עתה כמו שלא הלך עד הנה .. אלא מפני כי עתה הי' לו סבה אחרת ג"כ שלא יכלה .. וע"כ לבסוף ילך מפני השטר לכן הלך עתה". ועפ"י אין דברי המ"א בסתירה למש"נ, כי הי' רכושם

(* וראה גם רמב"ן כאן: אבל עשו בראותו כי לא יוכל לעמוד בעירו ובמקומו עזב את כל הארץ לאחיו והלך לו. ויש להזמיק מה שהלך להר שעיר עפ"י מ"ש הרמב"ן (ריש פרשתנו), בעבור היות נגב א"י על ידי אדום ואביו יושב בארץ הנגב וכו".

אחר¹⁷) יעקב ועשו – היפך ד„ארץ גו'
רחבת ידים¹⁸ שלפנ"ז.

אלא שלפי' זה יש תמי' גדולה
בהכתוב:

„ולא יכלה ארץ מגוריהם גו'
מבאר זה שיעקב ועשו אינם יכולים
לגור יחד בארץ כנען, אבל עדיין אינו
מובן למה הלך עשו מפני יעקב. ולכאור'
אדרבא: ארץ כנען ה' מקום מגורו של
עשו¹⁹ והתנחל בה עם נפשות ביתו וכל
קנינו, ולמה העתיק עשו מושבו מפני
יעקב שאך זה עתה בא מחרן?

(17) ראה פרש"י ויצא לא, ית.

(18) פרשתנו לד, כא.

(19) דאף דגם קודם ביאת יעקב מחרן כבר
ה' עשו בארץ שעיר, כדמוכח ממ"ש בתחלת
פרשתנו „וישלח יעקב גו' ארצה שעיר", וכן
כתיב (פרשתנו לג, טז) „וישב ביום ההוא עשו
לדרכו שעירה²⁰”.

הרי ממשנ' כאן „וילך אל ארץ" (ולאח"ז)
„וישב עשו בהר שעיר" מובן שקודם ההליכה ה'
עיקר מגורו של עשו (ו„נשיו בניו כל קנינו")
בארץ כנען, אלא שה' נמצא ג"כ בארץ שעיר
(ראה רמב"ן (פרשתנו לו, ו), חזקוני (שם) וטור
הארור (ריש פרשתנו)).

ומה שרש"י אינו מפרשו – אף שכמדובר
כמ"פ, שבפירושו מיישב רש"י כל קושי
המתעורר בלימוד ע"ד הפשט –

י"ל כי מפורש הוא בכתוב: „וישב גו' עשו
לדרכו שעירה", היינו, לא שזוהי ארצו אלא רק
„דרכו" – שה' רגיל לילך שם.

והטעם מובן בפשטות (וראה אברבנאל (סוף
פרשתנו) וחזקוני (ריש פרשתנו)) – כי מכיון
שעשו ה' „איש יודע ציד איש שדה" (תולדות
כה, כז), שה' נמצא תמיד בשדה (שה"ז הפכו
ד„יושב אוהלים"), לכן ה' רגיל (גם) ב„ארצה
שעיר שדה אדום".

(* אבל ראה משכיל לדוד (שם, יד) דמה שהלך
עשו לשעיר ה' „להמתין שם עד שיבא יעקב",
עיי"ש.

רש"י – שאינו מפני שטר חוב דאברהם,
כ"א מפני יעקב!

ג. והביאור בכ"ז:

בפסוק שלפנ"ז נאמר: „ויקח עשו
גו' (ומפרט) ואת מקנהו ואת כל בהמתו
ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען
וילך אל ארץ". ובהמשך לזה נאמר: „כי
ה' רכושם (סתם) רב משבת יחדיו",
שבפשטות קאי על כל הנאמר לפניו:
„מקנהו גו' בהמתו ואת כל קנינו אשר
רכש בארץ כנען".

ועפ"ז צריך לומר, לכאורה, דזה
שהכתוב מסיים „ולא יכלה ארץ
מגוריהם לשאת אותם מפני מקניהם" –
שבפשטות (אי"ז ענין חזק, כ"א) בא
בהמשך ומבאר זה ש„ה' רכושם רב
משבת יחדיו¹³ – לא קאי על (תיבת)
„מקנהו" (שבפסוק הקודם¹⁴) ופירושו
(כבפ' לך) „להספיק מרעה לבהמות
שלהם", כ"א פירושו הוא מלשון מקנת
כסף¹⁵ (כל רכושם)¹⁶. ופי' הכתוב „לא
יכלה ארץ מגוריהם לשאת אותם" הוא,
שלא ה' מקום בארץ מגוריהם להכיל
כל מה שקנו (אם בכסף או באופן

(13) שהרי בפשטות, מ"ש „ה' רכושם רב
משבת יחדיו" כולל כל הענינים שבשבילים לא
יכלו ל„שבת יחדיו".

(14) ובפרט „מקנהו" זה – אינו כולל „כל
בהמתו" שלאח"ז, וראה לעיל (כו, יד) שבפרטיות
מקנה היינו צאן ובקר. וראה ג"כ (ויגש מז, יז):
במקניהם ... (ומפרט) בסוסים ובמקנה הצאן
ובמקנה הבקר ובחמורים. ולהעיר שבת"א
מתרגם מקנה – „גית"י ובכ"מ „בעירא". ואכ"מ.
(15) לך יז, יב.

(16) ואף שעפ"ז פי' שונה „מקנה" שבא
בענין אחד – הרי גם לפרש"י „מקניהם" כולל
מקנהו וגם „כל בהמתו" שקדמו – שגם גמלים
זקוקים למרעה (פרש"י לעיל כד, לב).

מדגיש רש"י דמה ש"לא יכלה גוי" הוא "להספיק מרעה כו", שעפ"ז מובן מה שהלך עשו מפני יעקב.

ד. אמנם מובן, שא"א לרש"י להסתפק בפי' זה לבד כטעם על זה שהלך עשו מפני יעקב, כי דוחק גדול לתרץ הנהגת עשו לנוד ממקומו עם כל אשר לו – מפני יושר וצדק! ובפרט שיעקב נכנס בגבולו!

גם: לפי' זה אינו מובן – מאי קמ"ל תיבת "אחיו", והול"ל, "וילך אל ארץ מפני יעקב"?

ולכן מוסיף רש"י: "ומ"א מפני יעקב אחיו מפני שטר חוב כו' ומפני הבושה כו" – שבזה מובנת הסיבה להעתקת עשו מפני יעקב: לעשו היו טעמים שיעזוב את ארץ כנען, לכן כשנתגלגלו הדברים, ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אותם" ומוכרח א' מהם להעתיק מושבו, עזב עשו את הארץ.

ועפ"ז מובן דהמבואר במדרש אינו סותר פשטות הכתובים שהטעם לעזיבת עשו הוא "כי הי' רכושם רב וגו'" – כי זהו טעם רק על כללות הענין שהוכרח א' מהם לעזוב הארץ (וכדיוק הכתוב "כי הי' רכושם רב משבת יחידיו ולא יכלה גו"); ובמדרש מבאר פרט נוסף: למה הלך עשו מפני יעקב.

ובזה מובן דיוקו של רש"י בהעתקת התיבות "מ"א) מפני יעקב אחיו כו":

בזה מדגיש רש"י שהטעמים המובאים במ"א מבארים רק פרט זה²³

(23) ו"ד זה י"ל לפי' הגו"א (ראה לעיל הערות 6, 9) – כי בזה מדגיש רש"י שפי' המ"א הוא פירוש בפסוק הקודם (עיי"ש בגו"א) – שבו מבואר (רק) הטעם מה שעשו הלך "אל ארץ"

יתירה מזו: לא מצינו שיעקב השתדל שעשו יעזוב את הארץ, אלא כיון ש"לא יכלה גוי" לשאת אותם" הרי "רקק עשו (מעצמו) את נשיו גו".

ולתרץ תמי' זו מעתיק רש"י את התיבות "ולא יכלה ארץ מגוריהם"²⁰ ומפרש: "להספיק מרעה לבהמות שלהם". היינו, שפי' ד"לשאת אותם מפני מקניהם" הוא ככפ' לך הנ"ל, שהארץ לא היתה יכולה "להספיק מרעה לבהמות שלהם",

[וזוהי הדגשת רש"י "לבהמות שלהם" (ולא ל"מקניהם", כבכתוב) – לשלול פי' הנ"ל ד"מקניהם" הוא מלשון "מקנת כסף"]

– שעפ"ז מובן שהי' ליעקב עדי-פות על עשו, שמשו"ז הלך עשו מפני יעקב.

והביאור: בפ' ויצא מסופר בארוכה דיעקב רכש מספר עצום של צאן ומקנה בבית לבן (ו"פרץ האיש מאד מאד .. צאן רבות"²¹, וכפרש"י: "פרות ורבות יותר משאר צאן"). משא"כ עשו שענינו הי' "ציד איש שדה"²² (כל עניניו שדה); ולכן כשבא יעקב לארץ כנען הוא הי' העיקר בנוגע למרעה הארץ.

ולכן כשנתברר ש"לא יכלה גוי" – "להספיק מרעה כו", הרי בזה הי' ליעקב קדימה ועדיפות על עשו. ולכן

(20) כי לא בא לפרש את התיבות "לשאת אותם מפני מקניהם", כ"א לתרץ תמי' שבכתוב "ולא יכלה גוי" שאין בזה טעם מספיק להליכת עשו מפני יעקב. ולכן מעתיק רש"י את התיבות (שבהן הקושי), "ולא יכלה ארץ מגוריהם", שבהן מתחיל ביאור הטעם ד"הי' רכושם רב משנת יחידיו" (כנ"ל בפנים והערה 13).

(21) ל, מג.

(22) תולדות כה, כו.

עד אז אינו ברור ומוחלט עדיין מי ישלם השטר (או שישלמו שניהם) אף שגר בארץ, כי זהו המשך ממגורי אביהם, אבל כשמוכרת העתקת אחד מהם – הרי השני הנשאר מברר עי"ז דעתו והחלטתו לשלם גם השטר חוב. וזהו שמאריך רש"י בפי' ד, ולא יכלה גר" (והוכרח כל אחד מהם להחליט ולומר בנוגע להעתקתו ובמילא גם להשטר, אזי עשו) &אמר אלך לי מכאן אין לי חלק לא במתנה כו' ולא בפרעון השטר".

ו. אלא שטעם זה אינו מספיק עדיין, דהגם שלא רצה עשו לפרוע השטר חוב, מ"מ מכיון שההכרח לעזיבתו הארץ הוא ביאתו של יעקב, הרי יש בזה הכנעה כלפי יעקב ובושה בפני כל עם הארץ שהולך, לגור באשר ימצא²⁶ – ובלבד לצאת מהארץ מפני יעקב.

ולכן מוסיף רש"י

[לא בלשון "יא" – פירוש אחר, כבמדרש (כנ"ל ס"ב) – כי במדרש מובאים טעמים אלו בתור פירוש הפסוק, מפני יעקב אחיו, והם שני פירושים בהכתוב: "מפני שטר חוב" או "מפני הבושה";

(26) רש"י לו, ו.

יעקב חפץ בה ועתיד לירשה", היינו שאינו מסתפק במה ש, עתיד לירשה", אלא מוסיף, באהבתו .. הניחו .. בדעתו שהרי יעקב חפץ בה". ומובן זה שרש"י לא פי' כן, כי בפשטות הרי גם לאחרי שבא יעקב מחוץ לא אהב עשו את יעקב (ראה פרש"י פרשתנו לג, ד ד"ה וישקוהו. וגם לפי' הב' ה"י זה רק, באותה שעה".

– מדוע הלך עשו, מפני יעקב אחיו".

ורש"י מעתיק גם תיבת אחיו, לרמז שע"י פי' זה (דשטר חוב) יובן ג"כ שמוכרח הכתוב להדגיש כאן האחוה (משא"כ ל, ולא יכלה ארץ גו" – שצ"ל שרק דרך אגב²⁴ מוסיף, אחיו").

ה. עפ"ז יתבאר ג"כ למה לא עזב עשו את ארץ כנען, מפני שטר חוב של גזירת כי גר יהי' זרעך וגו" קודם שחזר יעקב מחרן:

בכתוב מפורש הטעם לכללות המאורע, כי ה"י רכושם רב וגו", וזה הכרחי אז²⁵ העתקת אחד מהם – ובמילא בא השינוי:

(אחרת), ולכן אינו בסתירה למש"נ, כי ה"י רכושם גו" (כנ"ל הערה 9).

ובפרט לפי מה ששמע מלשון הגו"א שמפרש בכוונת רש"י, שהפירוש דתיבות, מפני יעקב אחיו (בפשטו של מקרא) הוא כפי המ"א (אבל ראה לקמן ס"ו), מובן שצריך להעתיק תיבות אלו. ולהעיר דבגו"א הגירסא שבפרש"י היא: "ומ"א מפני שטר חוב כו" – בהשמטת התיבות, מפני יעקב אחיו".

(24) משא"כ בתחלת הפרשה: אל עשו אחיו ש, אחיו" מפרש אופן השליחות כבפרש"י (לב, ז). (25) ועפ"ז מובן מה שרש"י לא פירש ככמה מפרשי התורה (רשב"ם וחזקוני (פרשתנו לו, ו). וראה גם רמב"ן שם) דמה שהלך עשו מפני יעקב ה"י מפני שמכר לו הבכורה ולכן ה"י בדין שיעקב ירש הארץ,

כי ממש"נ, כי ה"י רכושם וגו" מוכח דזה ה"י טעם העיקרי שהכריח את עשו לעזוב את הארץ, ולפי' הנ"ל הרי מטעם זה בלבד (ש, דינו) של יעקב) ה"י לירש את יצחק" ה"י עשו מוכרח לעזוב הארץ".

משא"כ הטעמים שמביא רש"י בפירושו אינם סיבות שהכריחו את עשו לעזוב הארץ, ככפנים.

(* וראה אברבנאל (סוף פרשתנו) ד, עשו באהבתו את יעקב הניחו בארץ כנען בדעתו שהי'

והביאור בזה: הגזירה המוטלת על זרעו של יצחק היא להיות „גר גוי בארץ לא להם“. היינו, שנמצא בארץ מגורו כ„גר“ ולא כתושב.

ועשו לא רצה (לפרוע ה„שטר חוב“) בחיים ד„גר“, כ”א דוקא „וישב עשו בהר שעיר“.

ומזה הוראה בעבודת כאו”א בכל מקום שהוא – במשך זמן הגלות:

כל זמן (פרעון השטר חוב) היותנו בגלות, עד ביאת משיח צדקנו שילחום מלחמת השם וינצח ויבנה ביהמ”ק במקומו ו(אח”כ) יקבץ נדחי ישראל²⁷ (קץ הגלות), על האדם לדעת ולהרהר גיש שהוא „גר“ בארץ לא לו, שלא יתיישב ח”ו בזמן וסדר הגלות, אלא יהי „גר“ חר לכל עניני הגלות, (אבל תושב²⁸ וחזק בכל עניני תומ”צ – עניני הנשמה, שמלכתחילה לא הלכה בגלות²⁹), ויחכה בכל עת ורגע להגאולה האמיתית, ע”י משיח צדקנו, שיוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.

(משיחת ש”פ וישלח, תשכ”ט)

27) רמב”ם הל’ מלכים ספ”א.

28) ראה פרש”י ח”ש כג, ד.

29) ראה רשימה בתחלת קונטרס יב”ג תמוז תרצ”א (נדפסה בשה”מ – קונט” – ח”א ע’ 350).

אבל כוונת רש”י בהביאו דברי המדרש היא (לא לפרש) הכתוב „מפני יעקב אחיו“ – שהרי בלימוד ע”ד הפשט אי”ז פירושו כלל, כ”א) להודיע טעמים המבארים הנהגתו של עשו לילך לארץ אחרת מפני יעקב – שטעם הראשון לבד אינו מספיק]

„ומפני הבושה שמכר בכורתו“ – היינו, שבכלל היתה שהייתו של עשו בארץ כנען כלולה בהרגש של „בושה“, ובפרט בנוכחותו של יעקב אשר לו מכר בכורתו. ומכיון שכן מובן מה שעזב עשו את הארץ מפני יעקב הגם שנראה בזה הכנעה כלפי יעקב, ובושה שנדחה מפניו.

אלא שטעם „בושה“ לבד לא הי’ עשו עוזב מקום מגורו עם כל ב”ב וכו’; ולכן מובא טעם זה רק כהוספה ולאחרי הטעם ד„מפני שטר חוב כו” – עיקר הסיבה דעשו לעזוב הארץ.

ז. אמנם לכאו’ עדיין צריך ביאור:

הגזירה ד„גר יהי זרעך“ המוטלת על זרעו של יצחק היא (כסיום בכתוב) שיהיו גרים „בארץ לא להם“, ולא בארץ מצרים דוקא, וכמו שפרש”י (שם): „ולא נאמר בארמ”צ אלא לא להם וכו”“; וא”כ, העתקת עשו להר שעיר (שמחוץ לארץ כנען) הרי זה עצמו הוא פריעת ה„שטר חוב“?

